

FNSiN

NOS

Nr 3 2022 Årgång 44

Medlemsorgan för Föreningen Natur och Samhälle i Norden

FNSiN grundades år 1973

Ur föreningens stadgar:

”§2 Föreningen skall samla intresserade av natur och samhälle i Norden till allsidiga studier därav. Genom studieverksamhet, föreläsningar, exkursioner och publikationer skall Föreningen sprida kunskap om natur och samhälle med huvudinriktning på Norden. Föreningen är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening.

§3 Föreningens huvudsakliga intresseområden är Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge, Sverige och Åland samt områden med historisk eller annan anknytning till länderna i Norden.”

FNSiN samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan och med andra föreningar. FNSiN ingår i Förbundet för Ekoparken. (Stadgar och mer information finns på hemsidan.)

Föreningens symbol (logga eller bomärke) är en plan över Ismanstorps fornborg, men man kan också se den som en trädstam i genomskärning (alltså natur och samhälle).

Medlemsbladets namn, NOS, kommer av natur och samhälle. I regel finns på framsidan en bild av en nos i någon form (mule, tryne, näbb, nos ...) och på baksidan ofta, i mån av plats, något som har med samhälle att göra.

Styrelse

Ordförande:

Eric Bolander
072 318 12 25
eric.bolander@telia.com

Vice ordförande:

Soili Bisi-Ström
08-191252; 072 992 16 69
soibis@outlook.com

Sekreterare:

Camilla Berg
camillaberg8888@gmail.com

Kassör, webbansvarig:

Eva Bolander
076 845 20 85
eva.bolander@telia.com

Programansvarig:

Nina Bohigas
070 454 77 24
Nina_bohigas@hotmail.com

Övriga ledamöter:

Bente af Edholm
070 400 01 99
bente.fnsin@gmail.com

Helena Laitanen
073 394 61 24
hele49lait@gmail.com

Katarina Wicksell
070 786 60 15
signekatarina@hotmail.com

PROGRAM

Förslag på programpunkter sändes till

Nina Bohigas: programansvarig@fnsin.nu

NOS

Redaktion:

Soili Bisi Ström
Anders Schærström

Ansvarig utgivare :

Anders Schærström,
08-758 30 03; 070-693 91 28,
anders.schaerstrom@telia.com

Material till NOS skickas till:

nos.fnsin@gmail.com

ISSN: 0348-7970

NOS utkommer 4 ggr/år.
Manusstopp 1 dec/mars/juni resp. sept.

Tryckt hos: FOI

Framsida: Vårtbitare
Foto: Claes Göran Ström

Föreningens hemsida:

www.fnsin.nu

e-post: info@fnsin.nu

Medlemsavgiften 2022

Fullbetalande medlem: 160 kr

Ny medlem efter 1/7: 80kr

Familjemedlemmar(oavsett antal) 80kr

Betalas till plusgiro:

67 01 50—2

Postadress:

c/o Erik Elvers
Illerstigen 28
170 71 Solna

Våra böcker (medlemspris, porto tillkommer) :

De goda ogräsen	50kr
Gotska Sandön	75kr
Kall ökensand	50kr
Spetsbergen	80kr
Tyresta	10kr

Beställ genom Erik Elvers
erik.elvers@gmail.com

Ordföranden har ordet

Det närmar sig med stormsteg, jubileumsåret 2023.
Föreningen Natur och Samhälle i Norden 50 år.

Jag kan inte låta bli att fundera på vad de som var med och startade föreningen 1973 hade för tankar, är det en förening som kommer att leva några år eller kommer det bli något som lever längre? Det är inte lätt att sja om framtiden, men när vi nu blickar tillbaka så måste vi säga att de som en gång startade föreningen hade en god blick för vad som verkligen behövdes i tiden. **Vi upptäcker och upplever tillsammans** har blivit föreningens signum och efter det har vi levt och kommer att verka även framöver.

Vi hoppas att fylla jubileumsåret med många roliga händelser. Hågkomster för alla som var med, tankeställande berättelser för oss alla som inte var med. Något nytt och spännande kommer att ske under året, inte bara för alla nuvarande medlemmar utan även, förhoppningsvis, för alla er som varit aktiva i föreningen under de 50 år som föreningen har funnits.

Har du idéer om vad det är som vi skall belysa under firandet? Vilka är de hjältar som burit fram föreningen till vad den är idag?

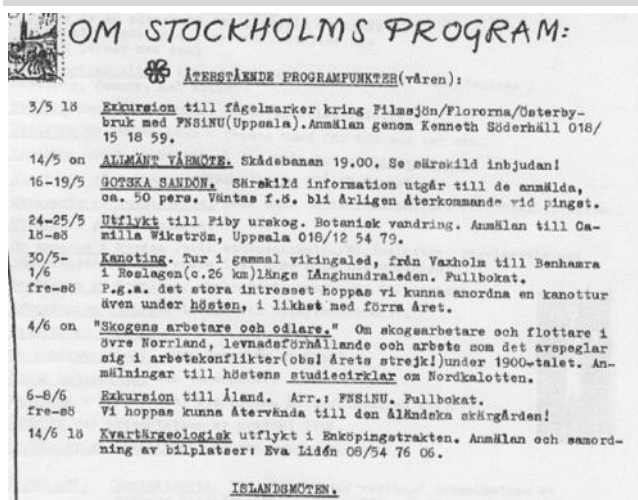
- Har du lust att skriva ner några rader om något roligt du har varit med om i föreningen, så gör det, och skicka det till jubileum50@fnsin.nu.
- Har du lust att skriva något om ”Lasse/Karin” som var så aktiv i föreningen under 90-talet, så gör det och skicka det till jubileum50@fnsin.nu.

- Vill du arrangera en minnesträff om första Grön landsresan? Hör av dig till jubileum50@fnsin.nu.
- Vill du vara med i en grupp som tillsammans går igenom alla gamla Nosar och klipper ut det bästa för att presentera det för övriga i FNSiN så anmäl intresset till jubileum50@fnsin.nu.
- Vill du ansvara för en vandring som du var med och gick 1981 skicka ett e-brev till jubileum50@fnsin.nu.
- Har du någon egen ide på firande så hör av dig till jubileum50@fnsin.nu!
- Har du kontakt med tidigare medlemmar i föreningen, kontakta dem och berätta om vad som händer i föreningen under jubileumsåret. Skickar de in en e-postadress till jubileum50@fnsin.nu så kommer vi att hålla dem underrättade om vad som händer jubileumsåret.

Vi hoppas att jubileet skall bli minnesvärt för alla och envar. För att det skall bli det så behöver vi hjälp från er alla, för styrelsen mäktar inte med att genomföra allt detta i egen regi.

Så sätt er ner och fundera, ta kontakt med några gamla FNSiN-vänner och fundera på vad ni vill göra och hör sedan av er till jubileum50@fnsin.nu eller någon i styrelsen.

Eric Bolander

*Att besöka Gotska Sandön är nog vår mest gedigna tradition.
Ovan: en notis om den allra första (?) resan i NOS föregångare
Medlemsorganet. Till höger en bild från årets resa. Foto: Elisa-
bet Römert*

När Ukraina var svenskt

Namnet Ukraina betyder ”gränslandet”, helt logiskt när man tittar på en karta. Befolkningen är östslavisk, förr kallade ”lillryssar”. Man talar alltså ”lillryska”, östslaviska, svårförstått för ”vanliga” ryssar.

Huvudstaden Kiev kallas allmänt ”alla ryska städers moder”, även av Vladimir Putin. Detta är förhoppningsvis ett skydd mot förstörelse i nuvarande krig av denna magnifika stad med den äldsta och praktfullaste katedral, St Sophia, på slaviskt område. Det är den äldsta östslaviska staten och det största landet i Europa (600 000 km²) efter Ryssland.

Staten grundades dock varken av ryssar eller ukrainare, utan av Kievruiser från Sverige, alltså rödblonda vikingar, som slaverna kallade ruser eller varjager. Man kallade staten Kiev Rus. De slaviska folken före ruserna var förhistoriska stamfolk. Vikingariket varade år 882 – 1240. (Staden Kiev kallades av nordborna Könugård).

Jag tar det från början. Jag skrev i NOS nr 3/2016 om Svea-vikingarna från Uppland i främst Grobin i dagens Lettland, då kallat Kurland. Tiden var ca 650 – 800. Snorre Sturlasson på Island nämner, utan detaljer, att svearna även haft kolonier längre in i slavernas land. Han torde ha känt den främsta källan, Nestorskrönikan, från ca år 1100, uppkallad efter en munk i Kiev.

År 852 började man tala om landet Rus hos den grekiske kejsaren i Konstantinopel (nuvarande Istanbul, av vikingarna kallad Miklagård). Om Sverige eller Ukraina avses är oklart.

År 859 seglade tre vikingabröder med sitt folk från Uppland, österut över havet från Roslagen (jämför ordet Rus) till floden Neva längst in i Finska Viken, via platsen för Sankt Petersburg som ju inte fanns då.

Intill floden Volchovs utflöde i den stora sjön Ladogas södra strand ligger den lilla staden Staraja (=Gamla) Ladoga och alldeles intill en 300 m lång jordvall. Platsen måste vara Snorre Sturlassons Aldeigjuborg (i Gårdarrike), som omtalas i Olav Trygvessons saga, som Ladogas borg. I en berömd dikt, *Bandadråpa*, omtalas hur norrmannen Erik Jarl erövrade och brände Ladogas borg.

Ryska arkeologer har flera gånger gjort omfattande utgrävningar på platsen, som med tränga gränder och bevarade knuttimrade byggnader under jord är ett stadslignande samhälle, som erinrar om Birka och Hedeby. Fynden går tillbaka till 600-talet, alltså som i Grobin i Kurland. En bit av en pilbåge av trä har en runinskrift av ett skaldekväde från 800-talet. År 1964 var detta ett av tre kända runfynd i Ryssland. De andra är en liten runsten från ön Berezanj vid floden

Dnjeprs (eller Dnepr) mynning, och ett benfragment med den 16-typiga runraden, i Novgorod, dit vi nu reser. Texten på runstenen lyder ”Grani gjorde denna grav efter sin kamrat Karl”.

Vi befinner oss i Gårdarrike, som vikingarna kallade det slaviska Ryssland. Från den stora sjön Ladoga tog sig vikingarna under de tre brödernas ledning uppför floden Volchov till den ”mindre” sjön Ilmens norra ände och Novgorod, vikingarnas Holmgård. Den äldste brodern, Rurik, slog sig ner och härskade från år 862 där, medan bröderna anvisades andra boplatser. I Novgorod finns 6-8 m tjocka kulturlager.

För att ta sig ner till Dnjepr fick man använda mindre vattendrag. Den bästa leden dit var annars floden Dvina som rinner ner i Riga.

Det finns många höggravfält i Ryssland efter vikingarna, i olika storlek. Även slaviska folk är begravda där. Det största, vid Gnesdovo nära staden Smolensk* vid övre delen av Dnjepr, har ca 4500 gravar, varav ca 700 är undersökta, nästan alla brandgravar. Flera skatter med silvermynt och annat finns också i Ryssland. Även vid den största av floder, Volga, finns många spår av svenska vikingar.

Rurik i Novgorod avled år 879, men hans ättling Oleg hade år 878 sänt två budbärare, Askold och Dir, ner till Kiev för att förhandla med de regerande magyarerna (ungrare). De båda budbärarna hade redan år 866 rest ner och utfört anfall på Konstantinopel med många skepp, och dödat många kristna.

I de kejsrerliga annalerna sägs att de första ruserna kom redan år 852. De storväxta krigarna blev snart livvakter åt kejsaren, det sk vëringagardet**. Som många nog vet ristade en viking, Halvdan, sitt namn i marmorn på läktaren i Hagia Sofia, världens mest storslagna kyrka, från 500-talet som märkligt nog står kvar, trots Turkiets alla jordskalv. Den är numera moské.

Oleg reste år 882 till Kiev med pojken Igor, Ruriks son, den rättmätige, blivande fursten, samt givetvis många krigare. Askold och Dir hade själva tagit makten. Oleg angrep nu och dödade de båda. Oleg dog år 913 och Igor år 945. Nestorskrönikans uppgifter täcker tiden 852 – 883. Rusernas namn till mitten av 900-talet visar att de härstammar från Svealand. Därefter blir härskarnas namn mer och mer slaviserade och Igors son heter Svjatoslav (död 972). Vladimir (död 1015) och Jaroslav (död 1054) var mycket mäktiga.

Kievs jord visar platsens karaktär av vikingasäte. Vid arbete har man ofta påträffat gravar med skandinaviska vapen, smycken och annat, även hästar, samt torshammare och vissa dräktspännen, som är vanligast

i Mälardalen och på Åland.

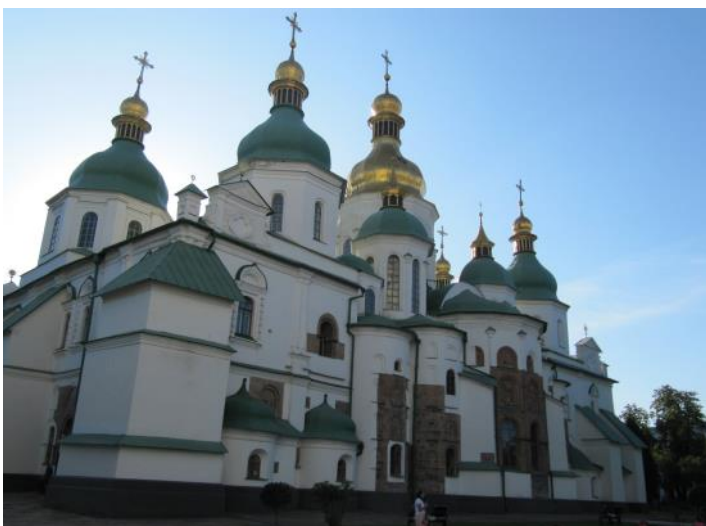
Den nämnde Igor anföll och försökte inta Konstantinopel både år 941 och 944. Nu sträckte sig riket från Volga till Donau och Novgorod.

Vladimir (Volodymyr) den store antog kristendomen år 989 och gifte sig med den bysantinske kejsarens dotter nere vid Krim. Vladimir regerade 978-1015.

Efter hans död blev hans son, Jaroslav (den vise) storfurste till sin död 1054. Under hans regeringstid upplevde Kievriket sin största blomstring. Hans hustru från år 1019 var ingen mindre än Ingegerd, dotter till den svenske vikingakonungen Olof Skötkonung.

Jaroslav började 1017 bygga Ukrainas ståtligaste byggnad, katedralen S:t Sophia, uppkallad efter Hagia Sofia i Istanbul. Den stod färdig 1031, som hyllning över Jaroslavs seger över krigiska stamfolk. Den har många välbevarade mosaiker och fresker i original från byggnadstiden för exakt 1000 år sedan.

Trots denna makt och hjälp ända från Sverige fram till år 1043, började andra folk hota makten. Ruserna själva blev mer slaviserade, och slutligen 1240 eröv-

Sofiakatedralen i Kiev.

Foto: Lars Egnell

rade mongoler under Djingis Khans ättlingar riket.

I östra Ukraina ligger staden Poltava, där Karl XII:s 9000 svenska soldater slaktades år 1719.

Avslutningsvis kan nämnas att Ukrainas bruna jord är den bördigaste i Europa, där spannmål, mest vete, odlas. Den uppodlade marken var tidigare grässtäpp. Man kan säga att den berömda vodkan ”odlas” i form av potatis. Det finns mer kol och järn än i kringliggande områden. Karpaterna i SV kanten av landet är täckt av barrskog, som i delar av Sverige. Bergen når 2000 m i höjd, som i Sverige. Där lever björn, varg och lo, precis som i Sverige, och återinplanterad europeisk bison, alltså visent, inte som i Sverige. Men landets flagga är gul och blå, precis som i Sverige.

Om diktatorn i Moskva vill erövra landet är det väl ingen mening att förstöra det först?

Kjell Linnér

Fotnoter

* Namnet Smolensk är av oklart ursprung men hänger samman med floden Smolyna, vars namn skulle kunna ha att göra med svart jord eller med beck och tjära

** Ordet väring är det samma som ovan nämnda varjag. Den ryska bokstaven ’ja’ var i äldre språk en nasal.

Litteratur

Den bästa källan är ”Sveriges första storhetsid” av Birger Nerman (1942) med bl.a. alla uppgifter i Nestorkrönkikan.

Därefter: ”Det forntida Sverige” av Mårten Stenberger (1967 och 1971).

”Lonely planet” (2012 eller annan årgång).

Nyhittad, oläst, känd bok: ”Rusernas rike” av Mats G Larsson (1993).

I NOS 2018:3 hade Christer Westerdahl en artikel om svenskarnas sista vikingatåg, som gick genom Ukraina, och i NOS 2019:3 skrev Ingegerd Hosinsky en kommentar, som lägger en etnobotanisk aspekt på historien.

Du vet väl, att du kan hitta alla tidigare nummer av NOS på vår nätplats, www.fnsin.nu.

Gammalsvenskby i Ukraina

I Ukraina ligger Gammalsvenskby, där några invånare ännu lär tala en form av svenska. För några år sedan höll Sofia Hoas ett mycket intressant och engagerat föredrag för oss (FNSiN och Föreningen Norden) om svenskbyborna. Sofia är nämligen ordförande i Föreningen Svenskbyborna. Till vardags är hon kulturarvsutvecklare på Gotlands museum. Några av oss blev bekanta med henne på den tiden hon var turistvärdinna på Gotska Sandön. Nu när Ukraina härjas av krig kan man följa hennes regelbundna rapportering från byn på www.svenskbyborna.se/kriget.

Vi har i ett par medlemsbrev vidarebefordrat uppgifter om läget i byn. Eftersom det snabbt kan komma att förändras skriver vi inget mer i det här numret av NOS. Följ Sofias rapportering. Det går uppenbarligen inte att upprätthålla fortlöpande kontakt med byn.

Bilderna föreställer tyska kyrkan och ålderdomshemmet i Gammalsvenskby. De är tagna den 20 maj. Fotografens namn lämnas inte ut.

Anders Schaerström

Digitala utkanter – Grönland

Med 56 000 invånare fördelade på runt 78 samhällen längs landets västkust och en del av östkusten, med extrema väderförhållanden och kolossala fysiska avstånd har Grönland svårt att utveckla tillförlitliga fysiska och digitala infrastrukturer mellan och bortom dessa bosättningar.

Utkantsområden och social isolering påverkar människors tillgång till väsentlig service, däribland sjukvård, utbildning samt internet-tillgång till rimlig kostnad.

Min studie har visat hur den skeva tillgången till digital uppkoppling på Grönland framkallar känslor av osäkerhet och feltolkningar, något som förstärks av frågeställningar om kulturell identitet, isolationism och ökande politiskt och ekonomiskt oberoende av den tidigare kolonialmakten Danmark.

Metod och upplägg

Den här studien genomfördes med tre metoder. Först genomfördes ett etnografiskt fältarbete dels i Nuuk på Grönland, dels i en del av den grönländska diasporan i Danmark under 2017 och 2018. Vidare gjordes 37 semi-strukturerade intervjuer. Dessutom fick fyra fokusgrupper under några timmar diskutera med olika mål:

att rita ett slags kartor över informationsflöden in i och ut ur Grönland; att skriva ner fördelar och nackdelar med digital teknik; att beskriva hur deras samspel med andra on-line och off-line har förändrats med tiden. Deltagarnas åldrar var mellan 18 och 70+.

Fragmenterad social isolering

På Grönland är tillgången till Internet både dyr och, i vissa fall, ostadig. Trots att Grönlands digitala infrastruktur har förbättrats på senare år, så är internet en både osäker och dyr resurs bland annat på grund av åtskilliga kabelavbrott i havet, samt brist på digitala infrastrukturer i vissa delar av landet, något som innebär höga kostnader, särskilt för mobildata. På så sätt uppstår platser där man är beroende av svajiga digitala kopplingar för dagliga rutiner som är väsentliga för att upprätthålla en känsla av säkerhet. Kartskisser, som deltagarna gjorde, visar ojämna och avbrutna förbindelser inom och bortom Grönland som försätter deltagarna i en känsla av att befinna sig ”mellan” koppling och fränkoppling till sina vidare sociala nätverk.

Upplevelser av det här fragmenterade digitala landskapet ledde på flera sätt till social isolering som kom av rutinåtgärder för att säkerställa förbindelser on-line.

Grönländsk gatukonst med aktuellt budskap. Foto: Nicola Wendt

Genom fältarbetet kom det fram hur människor strukturerade sina liv för att få tillgång till gratis Wi-Fi utan att behöva betala för dyra mobila data. Deltagare nämnde hur de kunde planera sin dag med tanke på förväntade perioder av nedkoppling och alltså levde med upprepade växlingar mellan digital isolering och digital uppkoppling. Som en deltagare anmärkte: ”Jag springer hem, för där jag har Wi-Fi, eftersom folk kanske väntar på beslut från mig [om något arbetsrelaterat projekt]”. På så sätt blev det lokala biblioteket, som var det enda stället i Nuuk med gratis Wi-Fi, en mötesplats för dem som sökte uppkoppling. Också efter öppettiderna hängde folk längs bibliotekets ytterväggar för att komma åt det Wi-Fi som fanns gratis där innanför. Deltagare pratade om den frustration som de kunde känna, då till synes vardagliga rutiner för att komma åt information och att samverka med andra via digitala medel hämmades av dålig infrastruktur och höga kostnader.

Medan det blev möjligt att komma åt internet på alternativa sätt, t. ex. genom Wi-Fi på bibliotek i huvudstaden, så fanns inga sådana möjligheter för folk som bor i avlägsna bygder och lantliga miljöer. Den ojämna infrastrukturen inom landet medförde därför också begränsningar, så att vissa röster uteslöts från den offentliga debatten, som främjades med digitala medel. En företrädare för Nationalmuseet i Nuuk underströk detta genom att beskriva hur en ung besökare från östkusten inte hade lyckats hämta något visuellt från innehåll webbplatsen på grund av begränsad digital uppkoppling. Som en följd anpassade museet filstorleken på sitt visuella innehåll on-line: [Bättre tillgång till internet] är extremt viktig, eftersom vi är Grönlands Nationalmuseum; vi är inte ett nationalmuseum för Nuuk – och för vem som helst som har tillgång till internet”. Själva Grönland är sålunda ett fragmenterat

digitalt rum, sammankopplat via metoder för inneslutning och uteslutning.

Det fältarbete som ligger bakom den här studien utfördes i Nuuk, men de flesta deltagarna berättade även om vänner och anhöriga bosatta i avlägsna bygder eller om sina egna erfarenheter. Flertalet deltagare hade flyttat till Danmark eller Nuuk från mindre grönländska städer eller bygder av personliga, men mest yrkesmässiga, orsaker. Med tanke på de höga priserna för flygtransporter till landets avlägsnare delar fick digitala kommunikationssätt en väsentlig funktion för att upprätthålla familjeband samt, som en följd därav, att upprätthålla känsla av ordning och kontinuitet i livet (som socialantropologer kallar ontologisk säkerhet). Emellertid försvårade de regionala skillnaderna i digital uppkoppling ofta dessa sätt, vilket ledde till såväl missförstånd som upplevelser av frustration och avbrott: ”vi kan inte se hur de har det. Vi fick just reda på att min kusin har en dotter och det visste jag inte – ja, hans flickvän var gravid, och jag visste det inte eftersom de inte har internet och de postar inte så mycket”. Men det är tio år sedan jag sedan besökte dem.” Denna fysiska och digitala kontaktlöshet ökade deltagarnas ”känsla av att vara socialt isolerade”, eftersom de var beroende av att veta att deras anhöriga och vänner ”måde bra”, var ”lyckliga” eller ”arbetade” för att själva känna sig trygga. Detta var även kopplat till att inte kunna tillhandahålla stöd för anhöriga och vänner bosatta i avlägsna trakter, vilket för många deltagare innebar att de exempelvis inte kunde bidra till föräldrars, mor- och farföräldrars trygghet.

Deltagare talade också om hur ökad uppkoppling skulle kunna orsaka djupare otrygghet inom redan avskurna och isolerade samhällen. Detta sammanhänge med två faktorer: brist på digitala färdigheter och ökad social isolering – och för många hängde

dessa nära samman. Sålunda uppfattades det, till exempel, att skillnaden mellan hur specifika livsstilar framställs i många digitala medier och möjligheten att tillämpa dem på Grönland ökade avståndet mellan grönländskasamhällen och omvärlden. En deltagare från Nuuk oroadde sig för vad som skulle hända ifall bättre tillgång till internet skulle leda till att invånarna i de minsta bygderna får ”se vad de inte har”. En annan deltagare i Nuuk beskrev hur de hanterade skillnaden mellan tankar som framfördes on-line och hans eget liv i Nuuk: ”Det är inte så lätt att resa här, men så snart jag börjar tänka på det, så påminner jag mig själv om varför det är skönt att vara här på Grönland: Jag har mitt yrkesliv och stora arbetsmöjligheter här, jag känner att jag kan påverka samhället. I Europa – där är livet lätt, allt finns inom räckhåll. Om man tänker på något: då kan man göra det.” Det fanns en känsla av att vara ”trygg” på Grönland, och landets geografiska isolering erbjöd en känsla av ”skydd”.

Socialt utanförskap och rutinisering

Bortom vardagens sammanhang av social isolering och trygghet har isolering förknippats med Grönland och andra arktiska samhällen på grund av dels deras geografiska otillgänglighet, dels (neo-)koloniala narrativ. Att utöva kontroll över tillgången till information och att begränsa interaktion var väsentliga verktyg för tidiga kolonisatörer för att upprätthålla kolonial makt. Denna isolering som upprätthölls på ett konstlat sätt genom kontroll över information betingade även hur livet på Grönland gestaltades och uppfattades i Europa, vinklat mot att uppmuntra och romantisera koloniala föreställningar. De bestående effekterna av dessa selektiva och utifrån kontrollerade föreställningar av Grönland påträffas i den fortlöpande stigmatiseringen av grönländarna och framställningarna av grönländskt vardagsliv som bakåtblickande. En deltagare påpekade: ”tanken på Grönland som en del av Danmark är en mycket standardiserad sådan som formades på 20-, 30-, 40- och 50-talen av dem som reste på expeditioner för att samla in så mycket ålderdomliga grejor som möjligt.” Undergruppdiskussioner framhöll deltagare hur känslor av att vara socialt utanför och isolerade hängdedirekt samman med förvrängningar och postkoloniala föreställningar. Detta höll dem kvar i ett slags tröskelfas mellan flera platser, identiteter och framtider. För i synnerhet de deltagare som hade bott utanför Grönland sågs deras identitet som grönländare ofta som en socialt isolerande egenskap – på Grönland förstärktes detta ofta genom digitala medier. En deltagare framhöll: ”Vi lever i samma kungarrike [som danskarna], men de vet ingenting [sic] om det [Grönland]”. För dem var deras trygghet (ontologiska säkerhet) nära förknippad med rutiner för att balansera flera former av samband och mångtydiga identiteter. Att dela med sig av lokalkännedom och att få del av vidare informationsnätverk utan restriktioner on-line

var viktigt för många av deltagarna som ett sätt att utforma och framställa sin kulturella identitet, att motverka föreställningar av socialt utanförskap och isolationism. Detta sågs som särskilt betydelsefullt i den aktuella övergångsfasen där Grönland rör sig mot tilltagande politisk och ekonomisk självständighet från Danmark. En deltagare beskrev de sociala mediernas roll för den lokala identitetsbildningen: ”Vi talar så mycket om kultur och om att visa upp grönländsk kultur för omvärlden, vilket budskap vill vi skicka. Och det är så svårt – eftersom vi egentligen vill säga: ’Detta är vi! Och trumdans och tupilaker – men det är vårt!’ Ta dessa [traditionella inuitiska] tatueringar som exempel ... den digitala tidsåldern betydde allt för detta, eftersom folk plötsligt kan se vad som händer i Kanada och vad som händer i Alaska och vad som händer med amerikansk urbefolkning, och de känner så stor del i detta, och vi skulle inte få höra om det, ifall det inte vore för sociala medier.”

Trots att internet-tillgång uppfattas ha förstärkande effekt på föreställningar om självbestämmande och gemenskap, urskilde analysen två omständigheter som tycktes framkalla upplevelser av social isolering: För det första är tillgången inom landet ojämlig. För det andra uppkommer en oförmåga av den fysiska infrastrukturens brister. Båda dessa uppfattades förstärka deltagarnas känslor av att befinna sig i ett ”mellanläge” och av osäkerhet.

Nicola Wendt

Artikeln är en översättning och bearbetning av en artikel som bygger på delar av Nicola Wendts doktorsavhandling (*Digital Self-Determination – Everyday Security through Digitalisation and Identity Formation in Greenland*). Översättningen (från engelska) och bearbetningen är gjord av Anders Schærström i samråd med Nicola Wendt.

Originalartikel: Bjerg Jensen, Rikke; Coles-Kemp, Lizzie; Wendt, Nicola & Lewis, Makayla 'Digital Liminalities: Understanding Isolated Communities on the Edge', CHI' 20, April 25-30, 2020 Honolulu, HI, USA. DOI: <https://doi.org/10.1145/3313831.3376137>

Nicola Wendt har Bachelor-examen i ”International Relations”. Hon doktorerade vid Royal Holloway, University of London. Numera arbetar hon vid det tyska rymdforskningscentret, Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt. Hon var en tid bosatt i Stockholm och höll föredrag för oss när hon just skulle börja på forskningsprojektet som nu är genomfört.

Sveriges 15:e världsarv - Hälsingegårdarna

Min ambition är att helst besöka alla platser på UNESCOs lista, åtminstone dem på rimligt avstånd. Nu blev det en tur på cirka 30 mil till Hälsingland.

2012 blev Hälsingegårdar ett av UNESCOs världsarv, och det 15:e i Sverige. Träbebyggelse i böljande landskap med bergen som fond, jordbruk, tranor, flora, åar – så mycket att se. De flesta gårdarna byggdes i mitten av 1800-talet. Hälsingegårdarna har ofta välbevarade interiörer med väggmålningar och schablonmålningar, exklusiva tapeter kombinerade med folkligt måleri. Nya material och tekniker användes, och moderniteter som mattor på golvet (textilier var mycket dyra), gardiner och rullgardiner bidrog till det lyxiga intrycket.

De som målade interiörerna kunde anlitas av flera gårdar. Ibland målade man in sitt eget ansikte i ett årtal, som ett skojigt bomärke. Blått och vitt var de vanligaste färgerna. Den mest kände folkliga målaren kallades Blåmålaren. Numera har Anneli Palmस्कöld vid Göteborgs universitet, genom att använda konsteknologisk forskning och arkivkällor, kommit fram till att Blåmålaren troligtvis var två personer, man och hustru, från Bingsjö i Dalarna.

Hälsingegårdarna representerar en världsunik samling av mer än 1000 gårdar och ca 400 dekorerade rum på ursprunglig plats. Gårdarna visar hur oberoende bönder, ("varken eken eller adeln gick norr om Dalälven"), inom ett geografiskt begränsat område kunde kombinera en högt utvecklad byggnadstradition med en rik folklig konst.

Ett tips är att ta sig fram utmed Stora Hälsingegårdars väg 28 km och där besöka nio av dessa.

www.ovanaker.se

www.halsingegardar.se

Andra sevärdheter i grannskapet är bland annat dessa: **Växbo** (www.vaxbolin.se) i Bollnäs, fabriken där man tillverkar linneväv.

Lilla K (www.lillak.com) är ett fantastiskt trädgårdskök kombinerat med växthus i Bollnäs

Linnemuseum (<https://halsingland.se/halsingegardar>) hos Eilif Petersén i Långhedgården B&B

Wijs trädgårdar (www.wij.se) i Ockelbo med STF-anslutet hotell

Gästisbacken (www.gastisbacken.se) ett gästgiveri med anor från 1700-talet i Alfta.

Text och foto: Peter Lamming (maj 2022)

Fönster i Pallars gård.

Målarens ansikte ritat i årtalet.

Tips från redaktionen: Läs gärna också 'Bland bruk och anor i Hälsingland, NOS nr 2/ 2015

Böcker

Lars-Åke Skagegård: Litterära städer

(förf i samarbete med Podium Distribution, 2010, ca 240 sidor)

Boken, med undertiteln Litterär rundresa till trettiotvå svenska städer, presenterar de valda städerna med litterära kopplingar och kan därmed sägas ha anknytning till *sambälle* i Norden. Författaren konstaterar i förordet att litteratur- och filmturismen blivit en hel industri, med temaresor i Arns fotspår eller till Wallanders Ystad som exempel. Med den här boken kan man upptäcka på egen hand.

Totalt tar boken upp drygt 150 författare, några av dem – som Selma Lagerlöf genom Nils Holgersson – har anknytning till flera av städerna. Albert Engström nämns under Norrköping där han gick på läroverket, Göteborg där han studerade vid Valand och Upsala där han bodde en tid, däremot inte under Stockholm och eftersom boken är begränsad till städer tas inte Gotska Sandön upp. Urvalet författare är brett, bland dem finns såväl Heliga Birgitta, Erik Axel Karlfeldt och Anders Österling som Anna Jansson, Kajsa Warg och Tage Danielsson. En hel del av dem har jag läst, några känner jag till namnet, ytterligare några var mig helt okända. Författaren skriver att urvalet av författare och beskrivningar är högst personligt, och det innebär ju att man kan få tips till nya bekanskap.

Gabriel Jönsson, med Flickan från Backafall, nämns under Helsingborg eftersom han bodde där i unga år. Jag hade väntat mig honom under Landskrona, på grund av dess närhet till Hven, men det kapitlet ägnas framför allt åt Selma Lagerlöf eftersom hon var lärarinna vid Elementarskolan för flickor där.

Jag såg ett par små slarvfel i texten, om Fritjof Nilsson Piraten sägs på ett par ställen att han blev ”reglerad”, inte relegerad, från läroverket och i kapitlet om Karlskrona sägs att staden tidigt blev Sveriges tredje stad efter Stockholm och Riga, med tillägget att Riga ligger ”i dagens Estland” i st f Lettland.

Boken har ett bra register över de omnämnda författarna och de verk som omnämns (även där ett litet fel, H-K Rönblom är rätt stavat i texten (i kapitlet om Umeå) men i registret har det blivit Rönblom).

De nämnda felen är bara detaljer, sammantaget var det en trevlig bok som kan inspirera till resor i Sverige, inom FNSiN eller på egen hand.

Erik Ehlers

Andrea Wulf:

Vetenskapens bortglömde hjälte

Leopard förlag, 2015 (ca 380 sidor + noter mm ca 130 sidor). Översättning: Emeli André.

Boken har undertiteln Alexander von Humboldts äventyr, och det är han (AvH; 1769-1859) som är den ”bortglömde hjälten”. Bortglömdheten, som gäller åtminstone den engelskspråkiga världen, beror enligt författaren på dels att AvH var en av de sista polyhistorerna, dels de tyskfientliga stämningarna efter första världskriget. Förhoppningsvis är det dock många av oss i FNSiN som känner igen namnet!

AvH har ingen anknytning till Norden, han gjorde ingen forskningsresa här utan de viktigaste gick till norra Latinamerika (1799-1804) och genom Ryssland till Altaibergen 1829. Däremot var han en pionjär i att se sambandet mellan natur och samhälle, t ex med konstaterandet att den ”oupphörliga aktiviteten i stora mänskliga samhällen radvis utplundrar jordens yta” med den dramatiska avskogningen till följd av både sockerplantagerna på Kuba och silverutvinningen i Mexiko som ett par exempel. ”Både människans samhällen och naturen formades av girighet”. Det är därför värt att nämna den här i NOS.

Han gjorde som sagt en mångårig resa i norra Sydamerika, Mellanamerika och Karibien där han studerade växt- och djurliv, geologi och levnadsvillkor för att nämna en del av ämnena han ägnade sig åt. När han var 65 år påbörjade han sitt mest inflytelserika verk, Kosmos som skrevs med hjälp av bidrag från en omfattande skara experter inom olika områden – botaniker, geologer, astronomer, klassicister... Det tog sin tid att skriva boken, första bandet utkom först 1845. Den sammanförde betydligt fler ämnen än någon tidigare bok men var inte uppgradning av fakta eftersom AvH var djupt intresserad av samband. Så var t ex hans diskussioner om klimat inte fokuserade på data om temperatur och väder, utan visade hur klimatet är ett system av komplexa samspel mellan atmosfären, haven och landmassorna. Boken översattes till många språk och lästes inte bara av vetenskapsmän utan även av politiker, skaldar och konstnärer.

AvH inspirerade många andra, bland annat genom en mycket stor brevväxling, och de sista delarna av boken har kapitel om Charles Darwin, Henry David Thoreau, John Muir (amerikansk naturskyddspionjär) med flera och hur de påverkats av AvH:s tankar.

Översättningen är gjord till en mycket god svenska.

Kort sagt är boken läsvärd, intressant och tankeväckande. Den rekommenderas varmt.

Erik Ehlers

Nanna Stefania Hermansson:

Nordiska samtal 1944 – 1955.

Svenska Akademien, 2022

I det nordiska kulturlivet finns en stipendiefond som heter *Vera och Greta Oldbergs stiftelse*, avsedd för forskning och nordiskt samarbete. Bra, men vilka var de kvinnor som stiftade den fond som bär deras namn?

De har efterlämnat sig ett arkiv, Oldbergs arkiv.

Nanna Hermansson, som i många år varit ledamot i stiftelsens styrelse har gått igenom detta, och i bokform skildrat ett diskret skeende som satt spår.

Under andra världskriget lär det ha förekommit en hel del ”informationsverksamhet” i Stockholm. Hit kom också flyktingar från grannländerna. Systrarna Oldberg, som kom från en förmögen bankir- och grosshandlarfamilj, hyste ett starkt engagemang för nordisk gemenskap och forskningssamarbete. I en hörnlägenhet vid Stortorget och Skomakargatan i Gamla stan öppnade systrarna sitt hem för *nordiska samtal*. De bjöd in gäster från Danmark, Finland, Norge och Sverige för informella samtal. Försiktighet var av nöden.

Medan kriget pågick höll man elva samtal. Efter krigsslutet blev det ytterligare fem möten. Det första mötet hölls i januari 1944; det sista i oktober 1955.

Sällskapen kunde tydligen bli mycket stora. Samtalen kunde beröra demokrati, juridik och tankar på en nordisk försvarsallians.

Bland deltagarna fanns högre militärer, direktörer, chefredaktörer, politiker, diplomater, höga akademiker – och så ”fröknarna” Greta och Vera Oldberg, de som tagit initiativet. (Vera var sjuksköterska och Greta arbetade på Barnavårdsbyrån.) Drygt 130 personer presenteras med notiser i boken. Några namn, men långt ifrån alla, känner vi kanske fortfarande igen. Ett särskilt kapitel ägnas åt de kvinnor som deltog i samtalen. De var en minoritet, men de var handlingskraftiga och framträdande i kulturella, politiska och humanitära sammanhang.

Visserligen lär den här boken inte bli någon kioskvältare, men den är väl värd uppmärksamhet. (90 sidor, exkl. register) Den levandegör ett hängivet enskilt initiativ för att i bakgrunden av andra världskrigets och dess eftereffterverkningar söka en ny ordning. Det är en insats och ett händelseförlopp som förtjänar att lyftas fram ur historiens skuggor. Samtalen ägde rum i skymundan men har sannolikt påverkat det nordiska samarbete som vi lever med idag och som ännu utvecklas.

Anders Schærström

Hur gick det?

Besök på Waldemarsudde den 6 mars

Några av föreningens medlemmar besökte Waldemarsuddes utställningar. Först såg vi Nikolai Astrups fina målningar med tema -Visioner av Norsk natur. De föreställde landskapsmålningar från Jolster i Norge, där han växte upp. Han var samtida med Edvard Munch.

Expedition Konst var en experimentell samlingsutställning som omfattar konstverk med motiv från Arktis och Antarktis. Konstnärerna har följt forskare till forskningsexpeditionerna till polarområdena. Konstnärerna som medverkade i utställningen var Bigert och Bergström, Josef Bull, Dascha Esselius, Lars Lerin, Hanna Ljung, Svenerik Jakobsson, Johan Petterson och Sigrid Sandström. Forskningen har handlat om geologi, marinbiologi, meteorologi, klimat- och hållbarhetsforskning. Svenerik Jakobsson har varit grafiklärare på Grönland och tidigare aktiv medlem i Förening Sverige-Grönland.

Vi studerade utställningarna och efteråt fikade i caféet. Waldemarsudde är ett fantastiskt utflyktsmål.

Erja-Riitta Salonen

Akvareller av Lars Lerin på Waldemarsudde.

Foto: Erja-Riitta Salonen

Mordet på Tärnudden

Den tragiska händelsen, som inträffade 1890, och som vi Sandö-resenärer har hört talas om, grep Ingrid Sjökvist så att hon fördjupat sig i vad protokoll, tidningsartiklar, dagboksanteckningar och register kan berätta. I flera år har hon bearbetat och levt sig in i kända fakta, så att det till sist blev en roman med genuint faktaunderlag. (Se recension i NOS 2/2022 s. 14) Nu fick vi höra henne berätta om sitt sökande och sin skrivprocess. Det som gripit henne grep nu även oss som lyssnade. Ingrid har dessutom fortsatt sina efterforskningar om de berördas bakgrund, levnadsförhållanden och efterkommande. Vi vågar tro att fortsättning följer!

16 personer hade lockats, inte enbart från FNSiN utan också från Gotska Sandöns hembygdsförening och några till.

Anders Scharström

Vårvandring i Bergianska Trädgården

blev mycket lyckad. Vädret var perfekt – sol men inte för varmt – och både gamla och nya medlemmar (vi var sammanlagt 16 personer) vandrade i över två timmar omkring bland blommande buskar och gräsmattor, som lyste i vårens alla färger. Enda besvikelsen var tulpantrappan, som fylldes av ogräs (mest nunneört) och endast ett fåtal tulpaner i knopp. Men antagligen var vi för tidigt ute.

Stort intresse visades för tibasten, som fortfarande blommade, dock med blekare färg nu än några veckor tidigare. Tibasten växer vid vägen, som går utefter Brunnsviken och vi befann oss på samma nivå som tulpantrappan. Alla i gruppen tog sig via den branta stentrappan utan räcke ner till tibasten. Detta visar gruppens stora intresse för allt vi såg.

Sedan gick vi uppför nämnda trappa mot rododendrodalen. Trots att det fortfarande var april stod några rododendronbuskar redan i full blom.

Eva vid en ovanlig rododendron.

Foto: Sara Mariasdotter

På vägen mot Japanska dammen förundrades vi över den förste professor bergianus Veit Wittrocks grottor, sprängda ur berget. På andra sidan dammen växer ett litet äppleträd med många mistlar. Vi tyckte alla det var intressant att se mistlarna på nära håll.

Vandringen avslutades med picknic vid praktiska bord med bänkar utanför Naturens hus, och sedan var det inte långt till tunnelbanan.

Eva Innings

Vårkvällsvandring

Fredagen den 29:e april genomfördes den sedvanliga kvällsvandringen i Bergshamra och Ulriksdals slottsområde i vårens tecken! Även den här gången leddes vandringen av vår ciceron Erik Elvers.

Vi var 16 stycken deltagare, både bekanta och en del obekanta ansikten för undertecknad, eftersom evenemanget hade utannonserats på annat håll utöver föreningens tidning. Under vandringens gång anslöt sig ytterligare någon deltagare och det var bara trevligt att bevittna intresset för våra vandringar!

Erik ledde oss till Kvarnkullen för att beskåda back-sipporna och testa deltagarnas kondition i klättringen av den branta backen. Efter nedklättringen gick vi längs med Igelbäcken för att så småningom komma fram till Bergshamra t-bane station efter att ha vandrat förbi Confidencen och Slottsallén samt invalidkyrkogården. Slutstation för de flesta blev Bergshamra T-bana.

Tack Erik för en fin vandring!

Apostolos Yannoulakis

Vandring i Grimsta

Utflykten började i Blackeberg och där tittade vi lite extra på tunnelbanans stationshall, ritad av Peter Celsing och Sigurd Lewerentz, som skiljer sig från alla de andra med stora välvda fönster, ett märkvärdigt kupoltak och en fin dubbeltrappa från torget ner till hallen. Sedan bar det av mot Mälaren längs parkstigar och på vägen visade Gunnel platser där delar av handlingen i John Ajvides bok Låt den rätte komma in utspelades.

Ett kort stopp i Kvarnviken där snusfabrikanten Knut Ljunglöf drev kvarnverksamhet på 1880-talet.

Via Räcksta träsk kom vi in i Grimsta naturreservat där sipporna blommade för fullt. Vi blev varse att blåsipporna kan också vara vit, röd eller blålila, och att vit-sipporna kan ha väldigt många kronblad. För de botaniskt intresserade var dagens höjdpunkt ett bestånd bitterskråp (*Petasites japonicus*).

Lunch i solsken vid Kanaanbadet och sedan följde vi

Mälaren tillbaka till Blackeberg via ”snuskungen” Ljunglöfs slott där man kan beundra ett märkvärdigt träd, en hängbok, för länge sedan ympad på en vanlig bok.

Åtta nöjda deltagare. Ett stort tack till Gunnel Wallén för en välplanerad och innehållsrik vandring.

Soili Bisi-Ström

Hängboken vid Ljunglöfs slott.

Foto: Soili Bisi-Ström

Röda backsippor

Vi var 4 personer, inklusive guide Erik, som cyklade till Skogberga för att se röda backsippor. Vägen gick mestadels på cykelvägar. På ditvägen längs Roslagsbanan till Täby kyrkby och Prästgårdsvägen till Skogberga. Där vi fick se ett antal röda blommande backsippor, plus mängder av de vanligare blå.

Efter en solig rast bland backsipporna återvände vi genom Stolpaskogen på en bred skogsstig dvs den Gamla landsvägen. Den landsvägen finns på en karta över Tibble från 1724. Färden fortsatte till Bergshamra via Täby C, Näsbyark och Djursholm.

Eva Lange

Vandring Skarholmen—Uppsala

Vi var sex personer som tack vare Barbro Ulén fick ännu en fin vandring i Upsalanejden. Denna gång började vi vår tur nära Skarholmen nere vid Ekoln, varifrån den lättgångna "Gula stigen" leder genom skogar och över fält tillbaka till staden.

Redan nära starten fick vi se en mycket stor hamlad ask, och på vägen genom Vårdsättraskogen många mycket kraftiga och höga tallar och andra barrträd. På ett ställe var gott om träd med avgnagd bark, men vem som legat bakom det kunde vi inte lista ut.

Blåsipporna - både röda och blåa - blommade alltjämt, samtidigt som det bitvis fanns gott om gullvivor. På

Kronåsen, nära det mäktiga Sten Sture-monumentet, fanns mängder av backsippor, strax innan hade vi sett gulsippor.

Vandringen avslutades på Kafé Fågelsången nära Fyrisån och Svandammen.

Ett varmt tack till Barbro för en mycket fin dag!

Erik Elvers

Sten Sture -monumentet .

Foto: Claes Göran Ström

Vandring över Söders höjder

Eric Bolander bjöd på en sommarvandring genom grönområden och med utsikter Riddarfjärden. Sex medlemmar följde honom. Vi häpnade över stillheten i vissa kvarter inte långt från Hornstull, där det knappast hördes något motorljud men desto mera fågelsång. Vi klättrade upp till Högalidskyrkan, besteg Skinnarviksberget och vandrade vidare över Mariaberget genom områden som åtminstone för några av oss var tidigare obekanta. Vi nådde den högsta naturliga toppen i innerstaden (53 m), spanade in och jämförde med andra toppar och höga byggnader. Eric berättade om de södra bergens historia som för många inneburit slit, fattigdom, bränder och nöd. Vi blev också uppmärksamma på de planer som finns att bygga bort utsikten vid Münchenbryggeriet.

(Se: <https://byggplanermunchen.se/> och <https://vaxer.stockholm/projekt/nya-bostader-och-lokaler-vid-munchenbryggeriet/>).

Nina Bobigas och Anders Schaerström

I Sandemar vid diket som leder mot havet.

Foto: Sara Mariasdotter

Majvandring i Sandemar

Årets försommarvandring vid Sandemar samlade sex deltagare. Ett särskilt mål var att finna skogsglantan där ramlök växer.

Delar av reservatet har ändrat karaktär eftersom en del skog har tagits bort men detta har inte försämrat florran. Vid vår vandring fann vi som vanligt stora mäng-

der av de mest kända växterna, kungsängsliljor och Adam och Eva. Vi såg också maj-viva, gullviva, rödblåra, ängsbräsma, jungfrulin, humleblomster, blåsuga, ombär och kabbeleka. Havsörn skådades, gök hördes och kor sågs släppas på bete. En nyfödd och ganska rar huggormsunge sågs och skrämde iväg.

Ramlöken? Den fann vi inte.

Örjan Ericsson

Förbundet för Ekoparken årsmöte

Förbundet för Ekoparken, FFE, höll sitt årsmöte på Fjäderholmarna lördag 21 maj (årsmötena brukar hållas på olika intressanta platser runt om i Ekoparken). Minst 6 FNSiN-medlemmar deltog. Under båtresan från Nybroviken berättade Richard Murray och Henrik Waldenström om hoten mot parken och FFE:s arbete för att skydda den. Efter årsmötet erbjöds en välsmakande och rikhaltig buffé på restaurang Rökeriet.

Erik Elvers

Skräpplockning i Ekoparken – nya tag

Under ett par år har Jenny Rosen organiserat skräpplockning på olika platser i Nationalstadsparken där det funnits extra stort behov. Vid Djurgårdsbrunn och Djurgårdens östra udde, på Lappkärrsberget, på Gärdet Själva plockningen har pågått i drygt en timme. I samband med plockningen har Jenny berättat om områdets natur och historia.

På grund av tidsbrist behöver Jenny framöver lämna över samordningen. Kan någon tänka sig att ta över? Det gäller att bestämma en lämplig tid för att rensa i någon del av Ekoparken. Det kan kombineras med en vandring. Det man behöver är påsar, lämpliga handskar och gärna en plocktång. (Jenny har tänger och kratta som Stockholms stad givit för ändamålet och som en ny samordnare gärna får ta över.)

Jenny har haft avtal med kommunen, på så sätt att vi lämnat de fyllda soppåsarna på en angiven plats, där kommunens personal sedan hämtat. Det kan naturligtvis gå att lämna i behållare där sådana finns.

Det är ingen stor ansträngning. Det är ett sätt att komma ut, röra på sig, umgås en stund, kanske upptäcka en viss del av Nationalstadsparken, samt känna sig nyttig.

Kan någon tänka sig att ta initiativ till ett par timmars skräpplockning och ta emot intresseanmälningar?

Foto: Jenny Rosen

Vi tar gärna in en notis i FNSiNs program.

Vill du veta mer, så kan du ta kontakt med Jenny på jenny.rosen@djurgardensekolyx.com eller tel 0736 46 45 40.

För att få in en puff i NOS eller medlemsbrev, kontakta Anders Schærström (anders.schaerstrom@telia.com; 070 693 91 28)

Program

PROMENAD I ÅRIKE FYRIS, UPPSALA

torsdag 21 juli

Samling vid busshållplatsen läge A i Knivsta. Pendeltåg från Stockholm C kl.10.08. Ta gärna första vagnen. För att komma till bussen gå till höger när du lämnar pendeltågsperrongen. Kl.11.03 tar vi buss 101 till Nantuna vägskäl. För denna resa behöver du en UL-biljett till Knivsta. Biljetten kostar 66kr.

Årike Fyris är ett naturreservat med syfte att bevara områdets gamla jordbruks- och betesmarker, skydda vattenmiljön i Fyrisån och erbjuda ett stort, sammanhängande friluftsområde för de boende i Uppsala med omnejd.

Vi går längs den vänstra stranden, vägen är vacker, lättgången och sträckan ca 1 mil från Flottsunda till järnvägsstationen i Uppsala.

Ta gärna med fika för det finns en vacker plats för det.

Väl i Uppsala kan vi gå upp till slottet, titta på konst och äta lunch alt. fika.

Vi hoppas på vackert väder, vid regn stannar vi hemma.

Föranmälan senast den 19 juli till Soili Bisi-Ström tel. 072 992 16 69 eller mail till soilibisi@gmail.com

SÖDRA JYLLAND, VADEHAVET

31 juli - 6 augusti

Efter intensiva diskussioner ska vi genomföra en föreningsresa till Sønderjylland under första veckan i augusti. Vi ska samlas i Ribe söndagen den 1 juli. Under några dagar ska vi hålla ihop och sedan far vi åt olika håll, beroende på olika önskemål. I början av veckan tänker vi besöka ett par öar ute i marsklandet, Vadehavet. Med Tønder som utgångspunkt ämnar vi sedan, till fots eller på cyklar, upptäcka natur och kultur i kustlandet närmare den nu drygt hundraåriga gränsen till Tyskland. Några av oss planerar att sedan göra en liten utfärd till Schleswig för att bland annat se Danmarks ca 1500 år gamla gränsvall som nu ligger i Tyskland.

Intresset har varit mycket stort och det har varit svårt att hitta en tid som passar alla. I Ribe har vi bokat gemensamt. För övrigt har var och en bokat logi var för sig.

Kontaktperson: Anders Schærström,

anders.schaerstrom@telia.com; 070 693 91 28.

GOTSKA SANDÖN AUGUSTI

ons 24 - sö 28 augusti

Vi har just gjort en resa till G Sandön i juni (men alla som längtar till Ön kunde inte delta i den, så en ny möjlighet erbjuds i slutet av augusti (varmt i vattnet!).

Incheckning vid båten i Nynäshamn onsdag kl. 7.45, framme på Ön ca kl. 12, återresa från någon strand på Sandön söndag ca 16.30 och tillbaka i Nynäs runt kl 20.

Vi har alltså tre heldagar på Ön, en del vandringar anordnas bl a heldagstur ca 25 km runt Ön.

Man bokar själv boende (eget tält, hyrtält, vandrarhem eller 2/3/4-bäddsrum i stuga) på www.sandoresor.se. Det finns ett välutrustat kokhus, stugorna försedda med kök).

Närmare upplysningar, provianttips och utrustningslista lämnas dem som vill ha det.

Erik Elvers e-mäle erik.elvers@gmail.com

Föreningen Nordens Stockholmsavdelning inbjuder även FNSiN-medlemmar till möte om:

ARKTIS, GRÖNLAND OCH SÄKERHETEN—MED NYTT SÄKERHETSPOLITISKT LÄGE

**Den 1 september klockan 15—17
I Europahuset , Regeringsgatan 65, Sthlm**

Vid mötet medverkar Martin Breum, som är dansk författare och journalist med 20 års erfarenheter från det arktiska området., särskilt Grönland. Aaja Chemnitz, som är grönländsk representant i Folketinget i Danmark och ordförande för parlamentarikerna i Arktiska rådet medverkar med kommentarer från ett grönländskt perspektiv. Vi hoppas också på korta inlägg som ger insikter i EU:s och Sveriges syn på geopolitiken i den arktiska regionen.

Vi återkommer med ett mera utförligt program. Men reservera gärna denna dag redan nu.

De som vill delta behöver anmäla sig till

anders.ljunggren51@gmail.com.

Avsändare: Föreningen Natur och Samhälle i Norden
c/o Erik Elvers Illerstigen 28, 170 71 SOLNA

VI BORSTAR I PARKEN

Måndag 5 september kl 17.00

Dags för den årliga tillsynen av runstenen i Karlbergs Slottspark som FNSiN är fadder för. Vi träffas vid SO hörnet av Karlbergs Slott (sjösidan, närmast gångvägen från Birkastan) och går tillsammans till stenen i parken för att se hur den mår och försiktigt ta bort ev lavar och mossor.

Liten picknick efteråt!

Ev frågor kan ställas till Erik Elvers,
erik.elvers@gmail.com eller tel. 073 852 63 99

Obs!: Föranmälan senast fredag 2 sept, datum kan behöva ändras om det är föreläsning på Universitetet den tänkta tiden vilket jag inte vet förrän i slutet av juli.

UTFLYKT TILL SIGTUNA

Torsdagen den 8 september

Samling vid Sigtuna busstation kl.10:03. Lämpligt pendeltåg mot Märsta går från Stockholm City kl. 9.00 och buss 579 går från Märsta station till Sigtuna kl. 9:47. Allt enligt nuvarande tidtabell.

Vi besöker Sigtuna museum, Mariakyrkan och Rådhuset. Vi går också runt i stan och tittar på de idylliska husen och fikar förstås på Tant Bruns Kaffestuga.

Ta gärna med matsäck också för vi stannar nog många timmar.

Utflykten kan komma att flyttas vid dåligt väder eller förhinder.

Anmälan till Nina Bohigas,
nina_bohigas@hotmail.com eller 070 454 77 24
senast den 6 september.

SOMMARCYKLING I STOCKHOLMSTRAKTEN

Är du intresserad av flera cykelturer i Stockholmstrakten i sommar? Start och avslutning t ex vid pendeltågstationer. Skriv till erik.elvers@gmail.com, så ser vi om vi hittar lämplig dag.

CYKLA DRESSIN

Finns det fler än jag som skulle vilja cykla dressin någon gång under säsongen? Det finns några ställen i Sverige att välja på. Kanske hittar vi fler intressanta upplevelser i närheten.

Hör av dig till camillaberg8888@gmail.com

Kommande programpunkter

Vi jobbar på att om några månader lägga in fler intressanta föredrag i programmet.

Ett kan komma att handla om Finland och Sverige, de oskiljaktiga vännerna, en vänskap som blivit högaktuell.

Ett annat kan handla om eDNA-detektiver, biologer som använder eDNA, alltså rester av DNA som finns i omgivningen utanför en organism, för att spåra miljöpåverkan och uppskatta biodiversitet samt förekomst av ovanliga eller skadliga arter i sötvatten och havsvatten.